

jo mere man har prøvet paa i en vis given Tid at spænde Samfundet for en længere Tid i en Forfatnings-Spændetrøje, desto mere har det bristet, og jeg har sagt det, og jeg gjen tager det her, at det, at lave nye Forfatninger, har ikke været vanskelige, end at man i flere Lande har kunnet lave flere i eet Aar. Jeg har derfor sagt: Søg at udvikle Eder af den Forfatning, I have, det bedste I kunne, og see til, saa tidlig som muligt og medens denne Tids Flodstrømning er tilstede, som nu er, at faae de organiske Love, som der trænges til, og spild ikke Tiden paa at indføre i Forfatningen Paragrapher, om hvis Udforbarhed I selv tvivle. Jeg sagde: Hvad er det I ville, naar I ville være et frit Folk? Det er jo, at I ville skaffe en Forandring tilveie i Kongens Bestemmelsesmaade, under hvilken Loven laae, idet Absolutismen og Kongeloven vare det øverst Bestemende her i Landet, under den Forudsætning, at Regenten fik sin Indstyrelse af Guddommen og handlede derefter. Dette er vistnok en mytisk, men dog en storartet Tanke, og jeg siger, den eneste Tanke, der i grunden kan forsones Fornuften med den affødte Regjeringsvælde; thi kan ikke Guds Styrelse redde mod de Feil, som den tilfældige Fødsel kan bringe paa Thronen; saa kan vanskelig noget Andet gjøre det. Det kommer kun an paa at skaffe den rette Indstyrelse, men denne rette Indstyrelse var kommen til at ligge — saaledes var min Overhøining og de Flestes med mig, og jeg troer ogsaa den ærede Rigsdagsmands dengang — hos Faa, mindre heldigt stillede for at opfatte Samfundets virkelige Brøst, Samfundets virkelige Stilling. Der er Ingen, der vil kaste Last eller Meen paa de Mænd, der dengang omgave Thronen; thi det maae vi sige til deres Eftermæle, at det var hæderlige Mænd, og mange af dem dygtige Mænd, men de stode for sondrede fra hele den omgivende Verden, og det var denne Afstand, denne Kløft, som skulde udfyldes, det var den, jeg for mit Vedkommende gif ud paa at faae udfyldt, som den eneste Hovedsag ved en Repræsentation, ved at bringe Kongen til at høre gennem Repræsentationen, hvad Folket tænkte, og gjøre denne Stemme stærk, saa at den blev Guds Stemme. Der er min Absolutisme, den hjen-

des jeg ved, og den forsvare jeg, der blive Kongedømme eller Republik; thi Staten, Staten berøer alene derpaa, og den Repræsentation, som nu er kommen ind mellem de mange Paragrapher, der nu udgjøre Forfatningsloven, og som i mange Henseender ere overflødige, dens Form og Væsen har bestaaet ved min Pennespids, førend den kom ind i den Lov, hvori den nu staaer, og dersom Nogen ligeoverfor det Kraw, som har fundet Stybestjærelse, kan sige, at jeg vil den personlige Absolutisme, tør jeg sige, at han dømmes uret eller dømmes forsynet. Men den ærede Rigsdagsmand brugte det i grunden ogsaa kun som et Procurator-kneb; han var i en vis Forlegenhed ligeoverfor de Indsigelser, som vare gjorte, ikke mod Lovforslaget, ikke mod Nævningeretterne, men mod den altfor letfærdige Indførelse deraf i Retsforholdene i Samfundet, førend Væsen derfor var banet — thi Andet laae der ikke i dem — navnlig banet i to Henseender, den ene saaledes, at Institutionen kunde virke med Held, fordi Kræfterne vare tilstede og man forstod, hvorom det gjaldt, den anden, at den ikke kom til at blive ilde lidt, fordi den overbeholdte Folket, Befolkningen, Skatteyderne med Byrder. Idet man taler om Nævningerettens Indførelse maa man nemlig huske paa, at man ved selve Retsudøvelsen paalægger en Skat. Man tager Folkets Tid, er det ikke en Skat? Lægger man nu ovenikjøbet Mere til, saa bliver det for Meget, og kommer Folket til den Erkendelse, at man, for at komme hurtig til Maalet, har tilfidesat Ordningen af Forhold, der maaskee kunde bringe Besparelser tilveie, idetmindste Rettelser for Befolkningen, saa faaer man Misnøje med den hele Institution. Det ærede Medlem kan gjøre sin Lov saa god, som han vil, saa smuk, han vil; ja, han kan gjøre den til en Bisdomsugle, heelt forgholdt; men naar han sjer den paa den skjøre Retskjole, som for Dieblittet beklæder vort Samfund, river han den i Raser og hans Guld falder til Jorden. Han forstyrer det, som er, og han er ikke istand til at skabe det, som skal komme.

Den ærede Rigsdagsmand gif ogsaa ind paa en anden Side af Sagen. Da han syntes, at han dog vilde vække nogen Opmærksomhed for den Stilling, han vilde indtage, og hderli-